

Maadeteaduse sõnad.

Maadeteaduse - sõnad.

See leht palutakse ühes arvustusliste tähendustega 1. detsemb-
riks s. a. Eesti Kirjanduse Seltsi keeleteoimekonnale sisse saata.

Selle nähes, et ongi Eesti Kirjanduse Seltsi keeleteoime-
konnas tähtsaks peetud, et Eesti keeles kindlaks
määrata. — Aastamööda, 1910. a. 1. detsembris, maadeteaduse-
sõnastiku pidid koostama hakkama nimetatud keeleteoimekonna
peoli. J. Järkamaa, J. Järkamaa, K. Tuvak ja
J. Tammemägi. Tänuks ja seeläbi tänuks maade-
teaduse sõnade kogumisele, mis võinud hoolitseda, kes siiski
davad nimetused: järgmiste raamatute seeri kohta korjati:
B. Glidenmann, Maailma maade õpetus; Kõik-raamat, viies jagu;
Geograafia, ehk õpetus maailma suurustest ja maailma maadest;
Koolilaste geograafia raamat; J. Nicholl, Geograafia õpetuse
käsitlused; C. Blumberg, Juhataja kodu- ning isamaa tundmi-
sele; C. R. Jakobson, Velkne geograafia; M. J. Eisen, Vene-
maa geograafia; J. Jong, Geograafia õpetus; M. Uniwier, Maade-
teadus. „Eesti Kirjanduse Seltsi“ kirjastus 1910. aastal.

Trükitud „Postimehe“ trükikojas, Tartus.

ENSV TA Fr. R. Grenzfeldi nim.
Kirjandusmuuseumi

Arhiivraamatukogu

63857

Maadeteaduse-sõnad.

Sõnad on vahenditeks, mille abil oma mõtteid avaldame. Kuid ainult siis on sõna parajal paigal, kui ta kuulaja selle-sama mõiste juurde viib, mis kõneleja meeles mõlkus. Kui kuuleme näit. sõna „ilm“ üksikult ehk niisuguste sõnadega ühenduses, mis mõistet küllalt kindlalt ära ei määra, siis jääme alles kahevahele, mis temaga tähendada tahetakse: kas õhukonna muutuvat olekut („ilm on pilves“), kas maiseid, isekeskis ühendusesolevaid asju („ilmast lahkuma“ = ära surema), kas üleüldse kõiki loodasju („sa tahad ilma kätte saada“ = oled täitmata), kas ainult inimesi kogumõistena („ilm sõõb ja hirvitab“ — ihnuri pärandust), või paljalt otsatu suurt avarust („ilma ruum“).

Luulekeeles, kus enamasti tahtmistki ei tundu olevat kõike täies selguses välja ütelda, vaid muist maad ka lugeja vabale mõttelennule jäetakse, niisugune mitmetähendusline sõna suurt ei eksita, mõnesuguse varjendi avaldamiseks võib koguni soovitavgi olla. Ise lugu on siis, kui mõistete vahel peab teravat vahet tegema, kui ikka võimalik pole vahetegeviseks terveid lauseid tarvitada: siis on sarnased sõnad, millel oma neli viis tähendust, aina kammitsateks, mis igal sammul vaba käiku kütkendavad ja mõtte, nagu kotka, oheliku otsas hoiavad. — Koolis, kus õpilasi uute mõistetega tuleb tutvustada, nendele neid selgitada ja omaseks teha, ei saa vähemaga leppida, kui sellest nõudmisest kinni pidada, et — iga mõiste äratähendamiseks olgu oma ise sõna! Sest sõnade lõnkuvus võib ka põhjuseks olla, mis järjekindlat mõtlemist takistab ja õpilast kergesti lohakusele avateleb.

Selle nähes ep ongi Eesti Kirjanduseseltsi keeleteoimekonnas tarvilikuks peetud, oskussõnu Eesti keeles kindlaks määrata. — Alatoimekonna liikmeteks, kes maadeteaduse-oskussõnu pidi korraldama hakkama, nimetati keeleteoimekonna poolt: J. Jurkatam, M. Kampmann, Pr. Sauer, K. Tasak ja J. Tammemägi. Eeltööde tegemine ja seninitarvitatud maadeteaduse-sõnade kogumine jäeti viimase hooleks, kes siiakuulduvad nimetused järgmiste raamatute seest kokku korjas: B. Gildenmann, Mailma made õppetud; Koli-ramat, viies jagu; Geograhvi, ehk õpetus maailma suurusest ja maailma maadest; Koolilaste geograafia raamat; J. Muchell, Geograafia õpetuse käsiraamat; G. Blumberg, Juhataja kodu- ning isamaa tundmisele; C. R. Jakobson, Veikene geografia; M. J. Eisen, Vene-maa geografia; J. Jung, Geograhvi õpetus; M. Uniwer, Maadeteadus; J. L. Jürgens ja K. Tasak, Geografia õperaamat

(kolm jagu); R. Aawakiwi, Meie maakera minevik; Dr. J. Hurt, Eesti astronoomia; J. L. Jürgens, Lühikene astronoomia; G. E. Luiga, Maakera elulugu; J. A. Rahamägi, Täheteaduse põhjusõpetused; J. Kipper ja A. Johannson, Põllutöö õpetus; A. Grenzstein, Eesti sõnaraamat; DDr. Wiedemann-Hurt, Ehstnisch-deutsches Wörterbuch.

Pärast eeltööde lõpetamist ürgas nimetatud alatoimekond oma tegevust. Läänud aasta oktobrikuu keskpaigast kuni käesoleva aasta aprillikuu keskpaigani peeti 34 koosolekut ära. Iga koosolek, kus kogutud aineid läbi harutati: teatud mõiste äratähendamiseks mõni juba varemini tarvitatud sõnadest vastu võeti ehk mõnda kohasemat uut otsiti, kestis läbistikku tundi kolm.

Oma töö viljana avaldab toimekond alamaljargneva sõnastiku ja kutsub üles kõiki, kes selles mõnda puudust märkab ja kes meie emakeele edendamiseks tahab kaasa töötada, teda arvustama. — Iseäranis soovitav oleks, kui toimekonnale saadetak스 niisuguseid maadeteaduslisi sõnu, mis mõnes kolgas ehk käidavad on, mida aga siin mitte ei ole tarvitatud, vahest ainult sellepärast, et neid ei tuntud. Igaühele, kes oma adressi üles annab, saadetakse „Maadeteaduse-sõnad“ ilma hinnata koju kätte — arvustamiseks. Arvustused, nõuuanded ja uued ettepanekud palutakse võimalikult kuni käesoleva aasta 1. detsembrini toimekonnale sisse saata. (Kõigi siiapuutuvate küsimiste, teadete ja saadetuste adr.: Tartu, „Eesti Kirjandus“, Tammemägi). — Sellejärele peetakse keeleteoimekonna poolt suuremad koosolekud ära, kus „Maadeteaduse-sõnad“ sisse-saadetud arvustuste valgel uuesti läbi harutatakse, tarvilikud parandused, muudatused ning täiendused ette võetakse ja lõpu-likult kindlaks määratakse, missuguseid oskussõnu üleüldiseks tarvitamiseks soovitada. —

Maadeteaduse-sõnad ilmuvad siin kahes jaos. Et trüki-
kulud mitte suureks ei läheks, on II. jaos ainult Vene sõnas-
tikku tarvitatud.

Keeleteoimekonna nimel

J. Tammemägi.

I. jagu.

A.

- Abend, вечеръ, õhtu.
 Abenddämmerung, сумерки, vi-
 devik.
 Abendröte, вечерняя заря, eha.
 Abendstern, вечерняя звѣзда,
 ehatäht.
 5. Abflusstelle (eines Landsees),
 стокъ (озера), (järve) kael.
 Abgrund, бездна, sügavik.
 Abhang, склонъ, põlv.
 Abschüssigkeit, покатость, от-
 логость, kalle (om. kalde).
 Abstufung, уступъ (горы), mäe-
 järge (om. -järgme).
 10. Acclimatisation, акклиматизация,
 ilmandamine, harjutamine või
 harjumine ilmastusega.
 Acker, пашня, nurm.
 Ackerbau, земледѣііе, põllutöö.
 Ackerland, пахотная земля, põl-
 lumaa;
 — unbearbeitetes, невоздѣ-
 ланная земля, jõude maa.
 Adler, Орелъ, [Vana] Saua-
 tähestik.
 15. Administration, администрація,
 valitsus.
 administrativ, административ-
 ный, valitsuslik.
 Aerolith, аэролитъ, taevakivi.
 Alluvialschicht, послѣпотопный
 [наносный] слой, uueaja uht-
 lademik.
 Alte Welt, Старый Свѣтъ, Vana-
 maailm.
 20. Anfurt, пристань, sadamasild,
 valgma (om. valgma).
 Anberg, пригорокъ, kungas.
 Anger, лугъ, выгонъ, vainu.
 Anhöhe, возвышеніе, põnk (om.
 põnga).
 Ankerplatz, мѣсто стоянки су-
 довъ, ankruplats.
 25. Anpflanzung, плантація, istandus.
 ansässig, осѣдлый, paigaline.
 Antipassat, антипассатъ, vastu-
 passat.
 Antipode, антиподъ, vastujalgne.
 Anziehungskraft, сила притяже-
 нія, külgetõmbamise jõud.
 30. Äquator, экваторъ, poolitaja.

- äquatoriale Strömung, экваториальное течение, palavvöö-voorus ;
 — Zone, —-ый пояс, palavvöö.
- Äquinoktium, равноденствие, päevavühtlus ;
 Frühlings- —, — весеннее, kevadine pööripäev ;
 Herbst- —, — осеннее, sügisene pööripäev.
- Äquinoktialsturm, буря во время равноденствия, pööripäevastorm.
- Areal od. Bodenfläche, пространство земли, maalahmak (om. -lahmaku).
35. Archipelagus, архипелаг, saarestik.
 arktische Zone, арктический пояс, külmvöö.
 artesischer Brunnen, артезианский колодезь, puurkaev.
- Asteroid, астероид, tähepude (om. -pudeme, mitm. -pudem).
- Atlas, атлас, kaardiraamat.
40. Atmosphäre, атмосфера, õhukond.
 Atoll, атолл, korallisaar.
 Aue, нива, agu.
 Ausfluss, исток [рўки], [jõe-]lähe (Tüvi on sõnas: lähen. Käänata nagu „ehe“), -algus.
 Ausland, иностранное государство, väljamaa.

B.

45. Bach, ручей, oja.
 Bachbusen, заводь, ojakäär, abajas (om. abaja).
 Bachinsel, рўчнойостровъ, umbkäär (om. -käär).
 Bächlein, ручеекъ, ojakene, tire, nõrg (om. -nõrg).
 Bachwiese, поемный лугъ, luht (om. luha).
50. Bai, заливъ, laht.
 Bank, мель, liivaseljak, leetseljak.
 Bär, der grosse, Большая Медвўдица, Suur-vanker ;
 — der kleine, Малая —, Väikevanker.

- Barometer, барометръ, ilma-
klaas.
- Barre, баръ, uhet (om. uheti).
55. Bassin, бассейнъ, häil (om.
häilu. Häil on väga vana
sõna).
- Berg, гора, mägi.
- Bergabhang, склонъ горы, mäe-
nõlv, -külg.
- Bergbetrieb, горная промышлен-
ность, mäetöödustus, mäeasjan-
dus.
- Bergfall, обрывъ, jäärak (om.
jääraku).
60. Bergfluss, горная рѣка, mäejõgi.
- Bergfuss, подошва горы, mäe-
jalg.
- Berggipfel, вершина горы, mäe-
latv.
- Berggruppe, горная группа, mäe-
salk.
- Bergkarte, орографическая кар-
та, mäekaart.
65. Bergkessel, котловина, mäekolu.
- Bergkette, горная цѣпь, mäe-
ahelik.
- Bergkuppe, куполообразная вер-
шина горы, mäekupp (om.
-kupu).
- Bergland, горная страна, mägis-
maa.
- Bergreihe v. Bergkette.
70. Bergrücken, горный хребетъ,
mäeseljak.
- Bergscheide, долина, mäelahke
(om. -lahkme).
- Bergschlucht, оврагъ, [mäe-] ku-
ristik.
- Bergschlund, пропасть, mäekurk.
- Bergsohle, подошва, основание
горы, mäejalg.
75. Bergspitze, вершина горы, mäe-
tipp.
- Bergzüge v. Bergkette.
- Bett (eines Flusses) v. Fluss-
bett.
- Bewegung der Erde, движение
земли (вокругъ солнца), maa-
kera tiirutamine (päikese üm-
ber), — ringjooks.
- Bezirk, округъ, ringkond.
80. Bienenzucht, пчеловодство, me-
silastepidamine.
- Bifurkation, бифуркація, раздвое-
ние рѣки, jõelahke (om. lahkme).

- Binnenland, внутренняя страна, sisemaa.
 Binnenmeer, внутреннее море, sisemerī.
 Binnensee, озеро, järv.
85. Binnenwasser v. Binnensee. Blitzröhre od. Blitzsinter, фульгуритъ, piksekivi.
 Boden v. Erdboden.
 Bodenart v. Erdboden.
 Brache, паръ, kesa.
90. Brachfeld, паренина, kesapõld.
 Brandung, прибой волнъ, бурунь, murdained.
 Breite, широта, laius;
 geographische —, географическая —, maadeteaduslik —;
 nördliche, südliche —, сѣверная, южная —, põhja-, lõuna- —.
 Breitengrad, широта, laius, laiusesiht.
 Breitenkreis, параллельный кругъ, lausering.
95. Brise, бризъ, vinne (om. vinne. Näit. „vinne ilm“; „ilm on pilvevinnest“), maa-ehk mere-tuul.
 Bruch, болотистое мѣсто, заросшее кустарникомъ, padrik.
 Brustacker, обрабатываемое поле, südapõld.
 Bucht, бухта, lõugas (om. lõuka).
 Bucht (in einer Flussmündung), губа, lõhang (om. lõhangu).
100. buchtig, извилистый, lõukaline.
 Buckel, бугоръ, kühm.
 Burg, укрѣпленный замокъ, kants.
 Buschland, перелогъ, metsmaa.
 Buschheuschlag, сѣнокось, поросшій кустарникомъ, võsaheinamaa.
105. Busen v. Meerbusen.
- D.**
- Damm, насыпь, mulle (om. mulde. Tartu-murrakus tarvitav. Tüvi on seesama, mis sõnal muld).
 Dampf, паръ, aur.
 Deich, плотина, pais.
 Delphine, Дельфинъ, Väike-rist.

110. Delta, дельта, jõesuu-saarestik, delta.
 Despotie, деспотія, võimuvallitsus.
 Dickicht, чаща, tihnik.
 Diluvialschicht, допотопный [наносный] слой, ennemuistne uhtlademik.
 Dock, докъ, [laeva-] tokk (om. toki).
 115. Donner, громъ, kõu.
 Dünen, дюны, luitet (ains. luide), liivahanged.
 Dunst паръ, rõsi (om. rõsi).
 Dürre, засуха, rõud.

E.

 Ebbe, отливъ, mõõn.
 120. Ebene, равнина, tasandik.
 Eiland v. Insel.
 Einöde, глушь, kond (om. konnu).
 Einsattelung, сѣдловина, mää-rübi (om. -rübja. Pärnu pool tuttav), mäesadul.
 Einsturz (am Ufer), осыпь, jäärak.
 125. Eis, ледъ, jää.
 Eisberg, ледяная гора, jäämägi.
 Eisfeld, ледяное поле, jäälaam (om. -laama), jääväli.
 Eisscholle, льдина, jäävare, pahkras (om. pahkra. Lääne-maakonnas tarvitav).
 Eisspalt, трещина, jääpragu.
 130. Ekliptik, эклиптика, päikese-tee.
 Engpass, тѣснина, mäekitsandik.
 Erdachse, ось земли, maatelg.
 Erdbahn, орбита земли, maakera-tee.
 Erdball, земной шаръ, maakera.
 135. Erdbeben, землетрясение, maavärisemine.
 Erdboden, почва, aluspind.
 Erde, земля, maa.
 Erdgürtel, поясъ, maavöö.
 Erdkugel v. Erdball.
 140. Erdkunde, землѣдѣніе, география, maadeõpetus, -teadus.
 Erdmasse, масса земли, maakera kogu.
 Erdoberfläche, поверхность земного шара, maakera pind.

- Erdrinde, земная кора, maakera koor.
 Erdrücken, гряда, maaseljak.
 145. Erdstoss, подземной ударъ, maalune tõuge.
 Erdteil, часть свѣта, maailmajagu.
 Erdwall, валъ, vall (om. valli).
 Erdzone, поясъ земли, maavöö.
 Erdzunge v. Landzunge.
 150. Erhöhung, возвышенность, kõrgendik.
 Ernte, жатва, урожай, lõikus, saak, voos.
 erraticus Block, эрратический валунъ, kalevite-gäpsukivi.
 Eruption, извержение, purtskamine.
 Eruptivgesteine, вулканическія горныя породы, purts-mäetõug.
 155. Erz, руда, kivind (om. kivindi; tuletatud sõnast kivi).

F.

- Fabrik, фабрика, заводъ, tehas.
 Fahrwasser, фарватеръ, laevate.
 Fata Morgana, фата-моргана, миражъ, марево, terendus, kangastus.
 Fauna, фауна, loomastik.
 160. Federwolken, перистыя облака, kiudpilved, tuulehagu.
 Feld, поле, põld.
 Feldrain, межа, põlluperv, — parras.
 Feldstreifen, полоса, maariba.
 Fels, скала, kalju.
 165. Fels, утесъ, kaljurüngas.
 Felsblock, обломокъ скалы, kaljurahn (om. kaljurahnu).
 Felsengebirge, скалистые горы, kaljumägestik.
 Felsenkette, цѣпь скалъ или каменныхъ горъ, kaljuahelik.
 Felsenmasse, громада или масса скалъ, kaljurüngastik.
 170. Felsenpforte, тѣснина, kaljukitsandik.
 Felsen spitze, вершина утеса, kaljutipp.
 Felsenwand, утесъ, kaljusein.
 Festland, материкъ, mannermaa.

- Feuchtigkeit, влажность, niiskus.
175. Findlingsblock v. erraticuscher Block.
Firmament, сводъ небесный, taevaalaotus.
Firn, фирнъ, sõmerlumi.
Fische, Рыбы, Kalad.
Fischerei, рыболовство, kala-püük.
180. Fischzucht, рыбоводство, kala-kasvatus.
Fixstern, неподвижная звѣзда, kinnistäh.
Fjord, фиордъ, merekoold (om. merekoolu).
Flächenraum des Wassers, водное пространство, veelagamik (om. lagamiku).
Flachland, низменность, lausik-maa.
185. Flecken, мѣстечко, alev.
Fliesenstein, плитнякъ, paas.
Flora, флора, taimestik.
Flözgebirge, флещовая формация, vajuslademik.
Flugsand, сыпучий песокъ, aju-liiv, tuisulliiv.
190. Fluss, рѣка, jõgi.
Flussarm, рукавъ рѣки, jõevant (om. -vandi).
Flussbett, русло, jõelademik, —-säng.
Flussbiegung, поворотъ рѣки, jõekäänak.
Flussgebiet, бассейнъ рѣки, jõekond.
195. Flussgefälle, падение рѣки, jõelangus.
Flusskarte, карта рѣкъ, jõekaart.
Flussmündung, устье рѣки, jõesuu.
Flusssee, проточное озеро, läbi-voolu-järv.
Flusssystem, рѣчная система, jõekavastik.
200. Flut, приливъ, tõus.
Formation, формация, образование, lademik.
Forst, лѣсъ, laas (om. laane), laan.
Forstwirtschaft, лѣсоводство, metsaasjandus.
Frost, морозъ, pakane.
205. Frühling, весна, kevade.

- Frühlingszeichen, знакъ весны, kevadetähes (om. -tähes).
 Fuhrmann, Арктуръ, Jõulu-tähestik.
 Fulgurit v. Blitzröhre.
 Furt, бродъ, koole (om. koolme).
 210. Fusspunkt, надиръ, jalapunkt.
 Fusssteg, тропа, jalgte.

G.

- Gabelung, v. Bifurkation.
 Garten, садъ, aid.
 Gartenbau, садоводство, aian-dus, aiatöö.
 215. Gebiet (eines Flusses) v. Fluss-gebiet.
 Gebiet, область (напр. Тур-гайская), valitsuskond (näit. Turgai —).
 Gebirge, горы, mägestik.
 Gebirgskamm, горный гребень, mäehari.
 Gebirgskette, горная цѣпь, mäehelik.
 220. Gebirgsknoten, горный узелъ, mäesõlm.
 Gebirgspass, горный проходъ, mäekuru.
 Gebirgsrücken, v. Bergrük-ken.
 Gebirgssattel v. Einsattelung.
 Gebirgsstock v. Gebirgs-knoten.
 225. Gebirgssystem, горная система, mäekavastik.
 Gebirgszweig, горный отрогъ, mäeharu.
 Gebüsch, кустарникъ, puhmas-tik.
 Geest, высокая и песчаная земля, гесты, liivanõmm.
 Gefälle (eines Flusses) v. Fluss-gefälle.
 230. Gegend, мѣстность, maakoht.
 Gegenfüßler, антиподъ, vastu-jalgne.
 Gehänge (eines Berges), скать горы, mäeveer (om -veeru).
 Gehölz, роша, salu, metsatukk.
 Gemma, Гемма, Kuhjalava, [Kuhjapesa].
 235. Gemüse, овощъ, keeduvili, õue-vili.

- Gemüsefeld, бахча, keeduvilja-,
õuevilja-põld.
Gemüsegarten, огородъ, keedu-
vilja-, õuevilja-aid.
Geographie, географія, maade-
teadus, -õpetus¹⁾;
— mathematische, physische,
politische, математическая,
физическая, политическая
—, suuruseteadusline, ol-
lusline, oluline —
geographisch, географический,
maadeteaduslik;
— e Breite v. Breite;
— e Länge v. Länge;
— es Netz, градусная сѣтка,
sihivõrk.
240. Geologie, геологія, maateadus.
geschichtete Gebirge, осадоч-
ныя или непуническія по-
роды, vajus-mäetõug.
Gestade, берегъ (моря, озера),
(mere, järve) veer (om veere).
Gestalt der Erde, видъ, форма
земли, maakera kuju.
Gestein od. Gebirgsart, горная
порода, mäetõug.
245. Gestöber, метель, tuisk.
Gesträuch, кустарникъ, põõ-
sastik.
Gestrüpp, заросль, rägestik.
Gewerbe, промыселъ, asjandus.
Gewitter, гроза, pikne, äike.
250. Gewitterregen, дождь съ гро-
момъ или съ грозой, pikse-,
äikesevihm.
Gewitterwolke, громовая, гро-
зовая туча, kõue-, äikese-,
piksepilv.
Gewürz, пряности, maitseid
(mitm. maitseid; tuletatud
sõnast m a i t s e m a).
Geyser, гейзеръ, kuumavee-
purtsallikas, geiser.
Glatteis, гололедица, kõlejää.
255. Gleicher v. Äquator.
Gletscher, ледникъ, глетчеръ,
jäälüugustik.
Glint, глинть, maltsakallas.
Globus, глобусъ, keras (om. ke-
rase; tuletatud sõnast k e r a),
gloobus.
Glut, зной, сильный жаръ,
kuumus.

1) T ä h. Kui maadeteadust õpetatakse, siis: m a a d e õ p e t u s.

260. Golf v. Meerbuse n ja Bai.
Gouvernement, губернія, kuber-
mang.
Graben, ровъ, kraav.
Grabhügel, могильная насыпь,
курганъ, kääbas.
Granit, гранитъ, gaudkivi.
265. Grant, грантъ, гравій, дресва,
kruus, mügi (om. mügi), sõmer.
Grenze, граница, piir.
Grotte, гротъ, kaljukoobas.
Grube, яма, haud, [auk].
Gruppengebirge, горныя груп-
пы, salkmägestik.
270. Gyps, гипсъ, kips.

Н.

- Hafen, гавань, sadam.
Hafendamm, молъ, muul (om.
muuli).
Haff, гафъ, lahemeri.
Hagel, градъ, rahe.
275. Hain, роща, hiis.
Halbinsel, полуостровъ, pool-
saar.
Halbkreis, полукругъ, poolring.
Halbkugel, полушаріе, маа-
poolik.
Haufenwolken, кучевыя облака,
pilvekahad, pilveüinkad.
280. Hauptkamm, главный хребетъ,
päähari.
Hauptkarte, генеральная карта,
üleüldine kaart.
Hauptstadt, столица, päälinn.
Haustier, домашнее животное,
kodu elajas.
Hecke, живая изгородь, rõõsas-
aid.
285. Heide, пустошь, põmm.
Heilquelle, цѣлебный источ-
никъ, tervisevee-allikas.
Hemisphäre, полушаріе, маа-
poolik;
nördliche, südliche —, сѣвер-
ное, южное —, põhja-,
lõuna- —;
östliche, westliche —, восточ-
ное, западное —, ida-,
lääne- —.
Herbst, осень, sügis
Herbstzeichen, знакъ осени,
sügisetähes.

290. herumwandernd, бродячий, hulkaja.
 hervorquellen, бить ключемъ, uhkama.
 Heuschlag, покось, niit, heinamaa.
 Himmelsgegend, страна свѣта, ilmakaar, taevakaar.
 Himmelsgewölbe v. Firmament.
 295. Himmelskarte, карта небесныхъ свѣтилъ, taevakaart.
 Hitze, жара, palavus.
 Hochebene, плоская возвышенность, плоскогоріе, kiltmaa.
 Hochgebirge, высокія горы, kõrgemäestik.
 Hochland, нагорная страна, naropie, kõrgustik.
 300. Hochwasser, полноводіе, tõusuvesi, loemeri.
 Hof um die Sonne, den Mond, круги около солнца или луны, päikesetara, kuutara.
 Höhe, высота, kõrgus;
 absolute, relative —, абсолютная, относительная —, iseline, võrreldav —.
 Höhenzug, кряжъ, mäeseljak.
 Höhle, пещера, koobas.
 305. Hohlweg, ущелье, mäelõhestik.
 Holm, островокъ, laid (om. laiu).
 Horizont, горизонтъ, silmapiir.
 Hügel, холмъ, kõngas, kink.
 Hügelgruppe, группа холмовъ, kõngastik.
 310. hügelig, холмистый, künkline.
 Hügelreihe, цѣпь холмовъ, kõngasahelik.
 Humus, перегной, черноземъ, mustmuld.
 Hungerquell, перемежающийся ключъ, ajajärguline allikas.
 hydrographische Karte, гидрографическая карта, veekaart.
 315. indigene Bevölkerung, коренное население, pärisrahvas.
 Industrie, промышленность, tööstus.
 Insel, островъ, saar.

I.

- Inselgruppe, группа острововъ, saarestik.
 Inselkette, цѣпь острововъ, ahelsaarestik.
 320. Inselkranz, киклады, rōngas-saarestik.
 Inselmeer, Inselwelt v. Inselgruppe.
 Irrlicht, блудящий огонь, nõiatuli.
 Isochimen, изохимены, talve-ühesoojajooned.
 isolierter Berg, отдѣльная гора, eraldatud mägi.
 325. Isotheren, изотеры, suve-ühesoojajooned.
 Isothermen, изотермы, aasta-ühesoojajooned.
 Isthmus v. Landenge.

J.

- Jahr, годъ, aasta.
 Jahreszeit, время года, aasta-aeg.
 330. Joch, горный хребетъ среди двухъ долинъ, oruike (om. -ikke).
 Jungfrau, Дѣва, Neitsi.

K.

- Kälte, холодъ, külm, külmus.
 Kammgebirge, горный хребетъ, harimägestik.
 Kanal, каналъ, nõva, kanal.
 335. Kap v. Vorgebirge.
 Kapella, Капелла, jõulutäht.
 Karawane, караванъ, killavoor.
 Karte, карта, kaart.
 Kaskade, каскадъ, veekukutus.
 340. Kassiopeia, Кассіопея, Loogatahestik, Vastla-tähestik.
 Kessel v. Bergkessel.
 Kielwasser, кильватеръ, laevajoom (om. -jooma).
 Kies v. Grant.
 Kiesel, галька, круглякъ, muna-kivi.
 345. Kimmung, v. Fata Morgana.
 Klima, климатъ, ilmastus, kliima.
 Klippe, подводный камень, rava.
 Kluft, ущелье, lõhestik.
 Kohlenformation, каменно-угольная формація, kivi-sõekiht.

350. Kolonie, колонія, asumaa.
Kontinent v. Festland.
— -al- Klima, материковый
климатъ, mannermaa-
ilmastus.
Komet, комета, sabaga-täht.
Kompass, компасъ, kompas;
— -häuschen, — -ный ящикъ,
kompassikere.
Koppel, огороженный выгонъ,
kopel.
355. Koralleninsel v. Atoll.
Korn, зерновой хлѣбъ, teravili.
Krater, кратеръ, жерло, mäe-
avang (от. -avangu).
kräuseln, зыбаться, kurrutama
(„Meri lööb kurdu“ — das
Meer kräuselt sich, море
зыблется).
Krebs, Ракъ, Vähk.
360. Kreis, уѣздъ, maakond.
Kreuzweg, перекрестокъ, rist-
tee.
Kugelgestalt, шарообразный
видъ, kera kuju.
Kulturgewächs, культурное ра-
стеніе, kodutaim.
Kupitze, копица, piirikääbas.
365. Küste, морской берегъ, взморье,
mereäär, mereserv.
Küstenfluss, прибрежная рѣка,
mereäärne jõgi.

L.

- Lage, положеніе (мѣстности),
paik, koht.
Lagune, лагуна, lannumeri.
Lämmerwolken, барашки, lai-
gulised pilved (Rahvalaulus:
„taevas laia, laiguline“).
370. Land, trockenness, суша, maisa-
maa.
Landenge, перешеекъ, маа-
kitsus.
Landhaus, дача, suvila, rahula
(Tuletatud sõnadest suvi,
rahu).
Landkarte, географическая кар-
та, мааkaart.
Landrücken v. Erdrücken.
375. Landschaft (eine Gegend),
мѣстность, маакоht, maastik.
Landsee, озеро, järv.
Landspitze, носъ, neem.
Landungsplatz v. Anfuhr.
Landzunge, коса, saär.

380. Länge, долгота, pikkus ;
geographische —, географи-
ческая —, maadeteadus-
lik — ;
östliche, westliche —, вос-
точная, западная —, ida-,
lääne- —.
Längengrad, долгота, pikkus,
pikkusesiht.
Längenthal, продольная долина,
pikuorg.
Laubwald, лиственный лѣсъ,
чернолѣсье, lehtmets.
Lauf (eines Flusses), течение
(рѣки), (jõe) jook ;
Ober-, Mittel-, Unter- —,
верхнее, среднее, нижнее
—, ülem-, kesk-, alam- —.
385. Lauffeuer, бѣглый огонь, kulu-
tuli.
Lawa, лава, virn, laava.
Lawine, лавина, lumeveermes
(om. -veerne).
Lehm, глина, savi.
Leuchtturm, маякъ, majakas,
tuletorn, paak (om. paagi).
390. Liman, лиманъ, laukameri.
Lootse, лоцманъ, loots.
Löwe, Левъ, Lõvi.
Luft, воздухъ, õhk.
Luftballon, воздушный шаръ,
õhukong (om. -kongi).
395. Lufterscheinung, воздушное
явление, õhunähtus.
Luftschicht, слой атмосферы,
õhukiht.
Luftspiegelung v. Fata Mor-
gana.
Luftströmung, течение воздуха,
õhuvoolus.
Lyra, Ли́ра, Vanad-reinad (om.
reinaste).

М.

400. Magnetnadel, магнитная стрѣл-
ка, magnetinõel.
Marschland, марши, padur (om.
padura).
Massengebirge, горные массы,
tompmägestik.
Massengesteine, сплошные вул-
каническія горные породы,
tomp-mäetõug.
Massstab, масштабъ, [kaardi-]
mõõt.

405. Meer, море, meri.
 Meerbusen, заливъ, laht.
 Meerenge, проливъ, väin, mere-
 kitsus, salm (om. salme.
 Salm = kahe saare vahel olev väin).
 Meeresbucht v. Bucht.
 Meeresfläche, поверхность
 моря, merепind.
 410. Meeresküste v. Küste.
 Meeresleuchten, морское свѣ-
 чение, merehiilgus.
 Meerestiefe, глубина морская,
 meresügavus.
 Meeresstrom, морское течение,
 merevoolas (om. -voolase).
 Meeresströmung, морское тече-
 ние, voo (os. vood. Voo =
 ajutine mere voolus).
 415. Meeresstrudel v. Strudel.
 Melioration, меліорация, [maa-]
 parandamine.
 Mergel, мергель, sarapuusavi,
 lubjakas-savi.
 Meridian, меридіанъ, pikkuse-
 siht, lõunasiht.
 Meteor, метеоръ, langev-täht.
 420. Meteorstein v. Aerolith.
 Milchstrasse, Млечный путь,
 Linnutee.
 Mineralquelle, минеральный
 источникъ, mineralivee-
 allikas.
 Mittag, полдень, lõuna, kesk-
 päev.
 Mittagslinie, полуденная линія,
 lõunasiht.
 425. Mittelgebirge, среднія горы,
 keskmägestik.
 Mittellauf (eines Flusses), сред-
 нее течение, keskjooks.
 Mitternacht, полночь, kesköö.
 Molo v. Hafendamm.
 Monarchie, монархія, ainuva-
 litsus.
 430. Mond, мѣсяць, луна, kuu.
 Mondfinsternis, лунное затме-
 ние, kuuvarjutus.
 Mondjahr, лунный годъ, kuu-
 aasta.
 Mondphase, лунная фаза, kuu-
 nähe (om. -nähte. Tüvi on
 sõnas: nähtakse).
 Mondviertel, лунная четверть,
 kuuveerand;

- das erste —, первая —, esimene —;
das letzte —, последняя —, viimne —.
435. Moor, трясина, gaba.
Moorgegend, топкая мѣстность, rabastik.
Moräne, морэна, ajurühk (om -rüha).
Morast, топь, mädasoo.
Morastheuschlag, болотный съ-нокость, soo-heinamaa.
440. Morastinsel, островокъ въ бо-лотѣ, võhmas (om. võhma), soosaar.
Morgen, утро, hommik.
Morgendämmerung, разсвѣтъ, puhte (om. puhte).
Morgenröte, утренняя заря, koit.
Morgenstern, утренняя звѣзда, koidutäht.
445. Mündung, устье, jõesuu.
Mündungssee, озеро конечное, umbjärv.
Musson, муссонъ, musson.

N.

- Nacht, ночь, öö.
Nadelbaum, хвойное дерево, okaspuu.
450. Nadelwald, хвойный лѣсъ, okasmets.
Nadir v. Fusspunkt.
Natur, природа, loodus.
Nebel, туманъ, udu.
Nebelfleck, туманное пятно, udukogu.
455. Nebelregen, мелкій дождь, udu-vihm.
Nebenfluss, притокъ, jõeharu.
Nebengebirge, отрогъ, haru-mägestik.
Nebenmond, побочная луна, kuu-sapp.
Nebenplanet, спутникъ, kaas-rändaja.
460. Nebensonne, побочное солнце, päikese-sapp.
Nehrung, длинная песчаная отмель, — коса, liivasäär.
Neigung, наклонъ, längus.
neptunische Gebirge v. geschichtete Gebirge.
Neubbruch, новина, uudismaa.

465. Neumond, новолуние, noorkuu.
Niederschlag, осадокъ, sade
(mitm. sademed).
Niederung, низменность, ma-
dalik.
Nomade, кочевникъ, kolija.
Nord, сѣверъ, põhi.
470. Nordlicht, сѣверное сияніе, vir-
malised.
Nordnordost, сѣверо-сѣверо-
востокъ, põhikirre.
Nordnordwest, сѣверо-сѣверо-
западъ, põhilooode.
Nordost, сѣверо-востокъ, kirre
(om. kirde).
Nordpol, сѣверный полюсъ,
põhjanaba.
475. Nordwest, сѣверо-западъ, loode
(om. loode).
Nullmeridian, нулевой мери-
дианъ, null-pikkusesiht.

O.

- Oase, оазисъ, rohtsaar, kõrbe-
saar.
Oberfläche, поверхность
(земли), maapind.
Oberlauf (eines Flusses), верх-
нее теченіе, ülemjooks.
480. Observatorium, обсерваторія,
tähetorn.
Obst, плоды, фрукты, puuvili.
Obstbaum, плодое, фрукто-
вое дерево, viljapuu.
Obstgarten, плодовой, фрукто-
вый садъ, viljapuu-aid.
Ocean, океанъ, ulgumeri, maa-
ilma-meri, okean.
485. Orion, Орионъ, Koot- ja -reha,
[Vardatähed, Sauatähed, Ri-
datähed, Ojatähed, Odava].
Orionsgürtel, Поясъ Ориона,
Rootsi-varras.
Orkan, ураганъ, raju, maru.
orographische Karte, орографи-
ческая карта, mäekaart.
Ost, востокъ, ida.
490. Ostnordost, востоко-сѣверо-
востокъ, idakirre.
Ostsüdost, востоко-юго-
востокъ, idakagu.

P.

- Pallisade, палисадникъ, pihtaid.
Parallelkreis v. Breiten-
kreis.

- Park, паркъ, puiestik.
495. Pass, проходъ, mäekuru.
 Passatwind, пассатъ, passat-
 tuul.
 periodische Quelle v. Hun-
 gerquell.
 Perseus, Персей, Künla-tähes-
 tik.
 Pfahlbau, свайная постройка,
 vaia-ehitus.
500. Pflanze, растение, taim.
 Pflanzengeographie, география
 растений, taimestikuline maa-
 deõpetus, -teadus.
 Pique v. Spitzberg.
 Plan, планъ, piire (om. pii-
 rese; tuletatud sõnast piire),
 plaan.
 Planet, планета, rändtäht, [rän-
 dav-täht].
505. Planetenbahn, путь планеты,
 орбита, rändtähe-tee.
 Planetensystem, планетная си-
 стема, rändtähtede-kavastik.
 Planiglob, плоскошаръ, lame-
 kerak.
 Plantage v. Anpflanzung.
 Plateau v. Hochebene.
510. Platzregen, проливной дождь,
 vihmapiin.
 Plejaden, Плеяды, [Uus-] Sõel.
 plutonische Gebirge, плутони-
 ческія или огненные по-
 роды, vanem tule-mäetõug.
 Pol, полюсъ, пава.
 Polarkreis, полярный кругъ,
 nabaõõn.
515. Polarland, полярная страна,
 nabaмаа.
 Polarstern, Полярная звѣзда,
 Põhjanaan.
 Polarzone, полярный поясъ,
 nabaõõ.
 Poststation, почтовая станція,
 postijaam.
 Präsepe oder Krippe, Ясли,
 Vana-sõel.
520. Primärformation, палеозойская
 или первичная формация
 [группа], esilademik.
 Produkt, продуктъ, произве-
 дение, saadus.
 Provinz, провинція (напр.
 Остзейскія провинціи), maad
 (näit. Läänemere-maad).

Q.

- Quartärformation, четверичная формація, neljislademik.
 Quarz, кварцъ, päeva-, haraka-, konnakivi.
 525. Quelle, источникъ, ключъ, родникъ, allikas, läte.
 Querthal, поперечная долина, põikorg.

R.

- Race, раса, tõug.
 Randgebirge, краевыя горы, veere-, ääremägestik.
 Rasen, дернъ, muru.
 530. Regen, дождь, vihm.
 Regenguss, ливень, valang.
 Regenschauer, проливной дождь, vihmahoog.
 Regentropfen, дождевая капля, piisk (om. piisa).
 Regenwolke, дождевое облако, rang (om. rangu), vihmapiiv.
 535. Regenzeit, дождливое время, vihmaaeg.
 Reif, иней, hall (om. halla. On näha suvel, sügisel), härm (talvel).
 Reiffrost, холодокъ, kahu.
 Reliefkarte, рельефная карта, kühmkaart.
 Republik, республика, vabariik.
 540. Residenz, резиденція, pesalinn.
 Revolution (der Erde) v. Bewegung der Erde.
 Rhede, рейдъ, sadama-esine.
 Riff, рифъ, rahu.
 Ringgebirge (im Monde), лунный кратеръ, ringmägestik.
 545. Ringinsel v. Atoll.
 Rolllawine v. Lawine.
 Rotation (der Erde), вращение земли, maakera keeramine.
 Ruine, развалины, varemed.

S.

- Salzquelle, соляной ключъ, soolasevee-allikas.
 550. Salzsee, соляное озеро, soolajärv.
 Sand, песокъ, liiv.
 Sandbank v. Bank.
 Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.

551. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 552. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 553. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 554. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 555. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 556. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 557. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 558. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 559. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 560. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 561. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 562. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 563. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 564. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 565. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 566. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 567. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 568. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 569. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 570. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 571. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 572. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 573. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 574. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 575. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 576. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 577. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 578. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 579. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 580. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 581. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 582. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 583. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 584. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 585. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 586. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 587. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 588. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 589. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.
 590. Sandwüste, песчаная пустыня, liivakõrbe.

- Saum des Waldes, опушка лѣса, metsaveeris (om. -veerise).
555. Schaltjahr, високосный годъ, lisapäeva-aasta.
Scheeren, шкеры, kari.
Scheitelpunkt, зенитъ, pääkoht.
Schichtwolke, слоистое облако, kordpilv.
Schiffswerft, верфь, laevatehas.
560. Schlamm, тина, грязь, muda.
Schleuse, шлюзъ, vesivärv, lüüs.
Schlucht, оврагъ, kuristik.
Schlund, пропасть, kurk.
Schmigel, наждакъ, kivivaik.
565. Schnee, снѣгъ, lumi.
Schneeflocke, снѣжинка, lumekübe (om. -kübeme).
Schneegestöber, метель, tuisk.
Schneegrenze, снѣговая линия, lumepiir.
Schneelawine v. Lawine.
570. Schneelinie v. Schneegrenze.
Schneestreifen, снѣговая полоса, lumerööne.
Schneesturz, снѣжный обвалъ, lumekukutus.
Schneetrift, сугробъ, lumehang.
Schütze, Стрѣлецъ, Kütt.
575. Schwamm, губка, käsn.
Schwan, Лебедь, Suur-rist.
Schwüle, удушливая жара, зной, lämmastav palavus.
Sedimente, осадки (въ жидкостяхъ), vajused.
Sedimentärgebirge, осадочная формація, vajuslademik.
580. See, der, озеро, järv.
See, die, море, meri.
Seefahrt, мореплаваніе, мореходство, laevasõit.
Seekarte, морская карта, merekaart.
See-Klima, морской климатъ, mere-ilmastus.
585. Seeküste v. Küste.
Seeschlamm, морская грязь, тина, meremuda.
Sekundärformation, мезозойская или вторичная формація [группа], teislademik.
Senkung, пониженіе, nõtk (om. nõtku).
Sirius, Сириусъ, Orjatăht.

590. Skorpion, Скорпионъ, Skorpion.
Solstitium, солнцестояніе, pöö-
ripäev ;
Sommer-, Winter- —, лѣтнее,
зимнее —, suvine, tal-
vine —.
Sommer, лѣто, suvi.
Sommergetreide, яровой хлѣбъ,
suivili.
655. Sommersonnenwende, лѣтній
поворотъ солнца, suvine
pööripäev.
595. Sommerzeichen, знакъ лѣта,
suvetähes.
Sonne, солнце, päike.
Sonnenbahn, путь солнца, päi-
kesetee.
660. Sonnencyklus, кругъ солнца,
päikese-teekond.
Sonnenfinsternis, затмение
солнца, päikese-varjutus ;
totale, partiale —, полное,
частное —, tälelik, osa-
lik —.
600. Sonnenflecken, солнечное пятно,
päikese laik (om. laigu), —
plekk.
665. Sonnenkörper, солнечное тѣло,
päikesekeha.
Sonnenscheibe, солнечный
дискъ, päikeseõõr.
Sonnenstand v. Solstitium.
Sonnenstrahl, солнечный лучъ,
päikesekiir.
605. Sonnenuntergang, закатъ
солнца, loojak.
670. Sonnenwende, поворотъ
солнца, pööripäev.
Sonnen-system, солнечная си-
стема, päikese-kavastik.
sonnig, освѣщенный солнцемъ,
päevapaistene.
Soolquelle v. Salzquelle.
610. Spitzberg, пикъ, tornmägi.
Springbrunnen, фонтанъ, purts-
kaev.
Springquell, ключъ, purtsallikas.
Sprudel, бьющій ключъ, purts-
allikas.
Staatenbeschreibung, полити-
ческая географія, oluline
maadeõpetus, -teadus.
615. Statistik, статистика, arvustik.
Steinbock, Козерогъ, Kaljukits.
Steinbruch, каменоломня, kivi-
paemurd.

- Steingrund, каменистая почва, kivine aluspind.
Steinkohle, каменный уголь, kivisüsi.
620. Steinsalz, каменная соль, kivi-sool.
Steinsand v. Grant.
Steppe, степь, rohtlaas, -laan.
Stern, звезда, [taeva-] täht.
Sternbild, созвездие, tähestik.
625. Sternkarte, звездная карта-taevakaart v. Himmels-karte.
Sternschnuppe v. Meteor.
Sternwarte v. Observatorium.
Stier, Телецъ, Härg.
Strand, морской берегъ, взморье, rand.
630. Strandsee, береговое озеро, rannajärv.
Strasse, проливъ, väin.
Strichregen, дождь, идущий по-лосую, vihmareõne.
Strom, большая рѣка, voolas (om. voolase).
Stromgabelung v. Bifurkation.
635. Stromschnelle, пороги, kärestik.
Stromstelle (im Flusse), ema-koht.
Stromsystem v. Flusssystem.
Strömung, течение, voolus (om. vooluse).
Strudel, водоворотъ, пучина, keerasmik.
640. Stufenland, террасы, järgustik.
Sturm, буря, torm.
subarktische Zone, подъаркти-ческий поясъ, paraskülmvöö.
subtropische Zone, подтропи-ческий поясъ, paraspalavvöö.
Süd, югъ, lõuna.
645. Südost, юго-востокъ, kagu (om. kagu).
Südpol, южный полюсъ, lõuna-naba.
Südsüdost, юго-юговостокъ, lõunakagu.
Südsüdwest, юго-югозападъ, lõunaedel.
Südwest, юго-западъ, edel (om. edela).

650. Sumpf, болото, soo.
Sund, зундъ, väin.
Süsswasser, прѣсная вода, ma-
gevesi.

Т.

- Tafelberg, столовая гора, lava-
mägi.
Tafelland v. Nochebene.
655. Tageslänge, долгота дня, päeva-
pikkus.
Tageszeit, время дня, päevaeg.
Tag- u. Nachtgleiche v. Äquino-
ktium.
Tau, роса, kaste.
Teich, прудъ, tiik, olm (om-
olma).
660. Temperatur, температура, soo-
jaseis.
Terrassenland v. Stufen-
land.
Tertiärformation, кайнозойская
или третичная формація
[группа], kolmislademik.
Thal, долина, org.
Thermometer, термометръ,
soojamõõtja.
665. Tiefebene, низменная равнина,
низменность, lausikmaa v.
Flachland.
tiefe Stelle in einem Flusse,
омуть, võrendik (om. võren-
diku), [haud].
Tierkreis v. Zodiacus.
Tierwelt, мiръ животныхъ, loo-
mastik v. Fauna.
Torf, торфъ, turvas.
670. Trabant, спутникъ, kaasrän-
daja.
Treibeis, льдины, ajujää.
Tribsand v. Flugsand.
Tropе, тропикъ, põõrijoon.
tropische Zone v. Zone.
675. Tundra, тундра, tundra.
Tunnel, туннель, õõnestik,
tunnel.

У.

- Ufer, берегъ, kallas.
Uferland v. Strand.
Untergebirge, низкія горы, ma-
dalmägestik.
680. Untergrund, подпочва, маарõhi.
Unterlauf (eines Flusses), ниж-
нее теченіе, alamjooks.

- Untiefe, мель, madal [-koht].
 Untiefe (im Flusse), мель, joatus.
 Unwetter, непогода, raha-ilm.
 685. Ureinwohner, первобытный
 обитатель, algelanik.
 Urgebirge, первообразные горы,
 algmägestik.
 Urwald, первобытный лѣсъ,
 põline mets.

V.

- Varietät, разновидность, eri-
 tüü.
 Verfassung, государственный
 строй, riigikord.
 690. Verhack, засѣка, sõõrd.
 Vertiefung, впадина, põgu.
 Verwittern, вывѣтривание, por-
 sumine.
 Viehweide, пастбище, выгонъ,
 karjamaa.
 Viehzucht, скотоводство, kar-
 jandus, karjakasvatust.
 695. Vollmond, полнолуние, täiskuu.
 Vorberg, предгорье, eelmägestik.
 Vorgebirge, мысъ, kärk (om.
 karga), maanina.
 Vorkette, второстепенный хре-
 беть, eelhari.
 Vorstadt, предместье, agul
 (om. aguli).
 700. Vulkan, вулканъ, огнедыша-
 щая гора, tulemägi, tule-
 purtskav-mägi;
 thätiger, erloschener —, дѣй-
 ствующий, потухшій, -ая
 —, tegev, kustunud —.
 vulkanische Gesteine, вулкани-
 ческія горныя породы, poor-
 em tulemäetõug

W.

- Wage, Вѣсы, Kaal.
 Wald, лѣсъ, mets.
 Waldgegend, лѣсистая страна,
 laasik (om. laasiku).
 705. Waldindustrie, лѣсной промы-
 селъ, metsatööstus.
 Waldwiese, лужайка, sannik
 (om. sanniku. Vana sõna),
 ojamaa.
 Wärme, теплота, soojus.
 Wasser, вода, vesi.
 Wasserfall, водопадъ, kosk.

- Wiesenbau, луговое хозяйство, aasan-
dus, aasatöö.
Wind, вѣтеръ, tuul;
veränderlicher —, перемѣн-
ный —, muutlik —.
740. Windfahne, флагеръ, tuulelipp.
Windhose, песчаный смерчъ,
tuulispask, tuulispää.
Windrose, указатель странъ
свѣта, kaarekõdarik.
Windstille, безвѣтріе, затишье,
vaige (om. vaike), tuule-
vaikus.
Windstoss, порывъ вѣтра, hi-
ling (om. hilingu), puhang.
745. Windwirbel, вихрь, tuulekeeris.
Winter, зима, talv.
Wintergetreide, озимый хлѣбъ,
talivili.
Wintersonnenwende, зимній по-
воротъ солнца, talvine pööri-
päev.
Winterzeichen, зимній знакъ
(зодіака), talvetähes.
750. Wirbel, водоворотъ, viru.
Wirbelwind v. Windwirbel.
Witterung, погода, ilm.
Wolke, облако, pilv.
Wolkenbruch, ливень, lohe.
755. Wolkenhaufen v. Haufen-
wolken.
Wuhne, полынья, lahvandus.
Wüste, пустыня, kõrbe.

Z.

- Zacken (eines Felsens), зубецъ
скалы, kaljuhammas.
Zenit, зенитъ, pääkoht.
760. Zodiakus, зодіакъ, loomaring.
Zone, поясъ, vöö;
gemässigte, heisse od. tro-
pische, kalte —, умѣрен-
ный, жаркій или тропи-
ческий, холодный —, pa-
ras-, palav-, külm- —.
Zwillinge, Близнецы, Kaksikud.

II. jagu.

Tä h. Iga sõna juurde lisatud arv juhatab I. jakku, kust seesama sõna ühes saksa- ja eestikeelse nimetusega on leida.

A.

административный 16.
администрация 15.
акклиматизация 10.
антипассатъ 27.
антиподъ 28. 231.
арктический поясъ 36.
Арктуръ 207.
артезианскій колодезь 37.
архипелагъ 35.
астероидъ 38.
атласъ 39.
атмосфера 40.
атолъ 41.
аэролитъ 17.

B.

барашки 369.
барометръ 53.
баръ 54.
бассейнъ 55.
бассейнъ рѣки 194.
бахча 236.
безвъѣтріе 743.
бездна 6.
береговое озеро 630.
берегъ 677.
берегъ (моря, озера) 242.
бить ключемъ 291.
бифуркация 81.
Близнецы 762.
блудящій огонь 322.
болотистое мѣсто, заросшее ку-
старникомъ 96.
болотный сѣнокосъ 439.
болото 650.
Большая Медвѣдица 52.
бризъ 95.
бродъ 209.
бродячій 290.
бугоръ 101.
бурунь 91.
буря 641.

буря во время равноденствія 33.
бухта 98.
бѣглый огонь 385.

B.

валъ 147.
верфъ 559.
верхнее теченіе 479.
вершина горы 62.
" 75.
" утеса 171.
весна 205.
вечерняя заря 3.
" звѣзда 4.
вечеръ 1.
взморье 629.
видъ земли 243.
високосный годъ 555.
вихрь 745.
влажность 174.
внутреннее море 83.
внутренняя страна 82.
вода 708.
водное пространство 183.
водоворотъ 750.
" 639.
Водолей 713.
водопадъ 709.
водораздѣлъ 714.
возвышеніе 23.
возвышенность 150.
воздухъ 393.
воздушное явленіе 395.
воздушный шаръ 394.
волна 717.
востоко-сѣверовостокъ 490.
востоко-юговостокъ 491.
востокъ 489.
впадина 691.
вращеніе земли 547.
время года 329.
" дня 656.
вселенная 719.

вторичная формація 587.
второстепенный хребетъ 698.
вулканическія горныя породы
701. 154.
вулканъ 700.
вывѣтриваніе 692.
выгонъ 693.
" 22.
высокія горы 298.
высота, абсолютная, относитель-
ная 302.
Вѣсы 702.
вѣтеръ 739.
" переменный 739.

Г.

гавань 271.
галька 344.
гафъ 273.
гейзеръ 253.
Гемма 234.
генеральная карта 281.
географическая карта 373.
" широта 239.
географическій 239.
географія 238
географія математическая, физи-
ческая, политическая 238.
географія растений 501.
геология 240.
гесты 228.
гидрографическая карта 314. 712.
гипсъ 270.
глетчеръ 256.
глина 388.
глинтъ 257.
глобусъ 258.
глубина морская 412.
глушь 122.
годъ 328.
гололедица 254.
гора 56.
горизонтъ 307.
горная группа 63.
" порода 244.
" промышленность 58.
" рѣка 60.
" система 225.
" страна 68.
" цѣпь 66. 219.
горный гребень 218.
" отрогъ 226.
" проходъ 221.
" узелъ 220.

горный хребетъ 70.
" " 333.
" " среди двухъ до-
линъ 330.
горныя группы 269.
" массы 402.
горы 217.
государственный строй 689.
гравій 343.
градусная сѣтка 239.
градъ 274.
гранитъ 264.
граница 266.
грантъ 265.
гроза 249.
громада скалъ 169.
громъ 115.
гротъ 267.
группа острововъ 318.
" холмовъ 309.
гряда 144.
грязь 560.
губа 99.
губернія 261.
губка 575.

Д.

дача 372.
движеніе земли 78.
дельта 110.
Дельфинъ 109.
дернъ 529.
деспотія 111.
дождевое облако 534.
дождливое время 535.
дождь 530.
" идущій полосою 632.
" мелкій 455.
" съ громомъ или съ гро-
зой 250.
докъ 114.
долгота 381.
" восточная, западная 381.
" географическая 380.
" дня 655.
долина 71.
" 663.
домашнее животное 283.
допотопный слой 113.
дресва 265.
Дѣва 331.
дюны 116.

Ж.

жара 296.
" удушливая 577.

жаръ сильный 259.
жатва 151.
жерло 357.
живая изгородь 284.

З.

заводъ 156.
заводъ 46.
закатъ солнца 605.
заливъ 50. 406.
западо-сѣверозападъ 731.
" -югозападъ 732.
западъ 730.
зарница 735.
заросль 247.
засуха 118.
засѣка 690.
затишье 743.
затмѣніе солнца 599.
" " полное, част-
ное 599.
звѣзда 623.
звѣздная карта 625.
землевѣдѣніе 140.
земледѣліе 12.
землетрясеніе 135.
земля 137
" высокая и песчаная 228.
земная кора 143.
земной шаръ 134.
зенить 557. 759.
зерновой хлѣбъ 356.
зима 746.
зимній знакъ 749.
" поворотъ солнца 748.
знакъ весны 206.
" лѣта 595.
" осени 289.
зной 259. 577.
зодіакъ 760.
зубецъ скалы 758.
зундъ 651.
зыбаться 358.

И.

изверженіе 153.
извилистый 100.
изотермы 326.
изотеры 325.
изохимены 323.
иней 536.
иностранное государство 44.
истокъ 43.
источникъ 525.

К.

кайнозойская формація 662.
каменистая почва 618.
каменная соль 620.
каменноугольная формація 349.
каменный уголь 619.
каменоломня 617.
каналъ 334.
Капелла 336.
капля дождевая 533.
караванъ 337.
карта 338.
" земного шара 721.
" небесныхъ свѣтилъ 295.
" рѣкъ 196.
каскадь 339.
Кассіопея 340.
кварцъ 524.
киклады 320.
кильватеръ 342.
климатъ 346.
ключъ 525.
" бьющій 612. 613.
Козерогъ 616.
колонія 350.
комета 352.
компасный ящикъ 353.
компасъ 353.
копица 364.
коралловый островъ 355. 41.
коренное населеніе 315.
коса 379.
котловина 65.
кочевникъ 468.
краевыя горы 528.
кратеръ 357.
круги около солнца, луны 301.
круглякъ 344.
кругъ солнца 598.
кражъ 303.
культурное растеніе 363.
куполообразная вершина горы 67.
курганъ 263.
кустарникъ 227.
" 246.
кучевыя облака 279.

Л.

лава 386.
лавина 387.
лагуна 368.
Лебедь 576.
Левъ 392.
ледникъ 256.

ледь 125.
 ледяная гора 126.
 ледяное поле 127.
 ливень 531.
 " 754.
 лиманъ 390.
 Лира 399.
 лиственный лѣсъ 383.
 лоцманъ 391.
 луговодство 738.
 лугъ 22.
 " 737.
 лужайка 706.
 лунная фаза 433.
 " четверть 434.
 " первая, послѣдняя 434.
 лунное затмѣніе 431.
 лунный годъ 432.
 " кратеръ 544.
 льдина 128.
 льдины 671.
 лѣсистая страна 704.
 лѣсной промыселъ 705.
 лѣсоводство 203.
 лѣсъ 202.
 " 703.
 лѣтній поворотъ солнца 594.
 лѣто 592.

М.

магнитная стрѣлка 400.
 Малая Медвѣдица 52.
 марево 158.
 марши 401.
 масса земли 141.
 " скалъ 169.
 масштабъ 404.
 материковый климатъ 351.
 материкъ 173.
 маякъ 389.
 межа 162.
 мезозойская формація 587.
 меліорація 416.
 мель 51.
 " 682.
 " 683.
 мергель 417.
 меридіанъ 418.
 метель 245. 567.
 метеоръ 419.
 минеральный источникъ 422.
 миражъ 158.
 мировая система 724.
 міръ животныхъ 668.
 Млечный путь 421.

могильная насыпь 263.
 молъ 272.
 монархія 429.
 море 405. 581.
 мореплаваніе 582.
 мореходство 582.
 морозъ 204.
 морская грязь 586.
 " карта 583.
 морское теченіе 413.
 " " 414.
 морской берегъ 365.
 " " 629.
 " климатъ 584.
 морэна 437.
 муссонъ 447.
 мысъ 697.
 мѣстечко 185.
 мѣстность 230. 375.
 мѣсто стоянки судовъ 24.
 мѣсяць 430.

Н.

нагорье 299.
 нагорная страна 299.
 надиръ 210.
 наждакъ 564.
 наклонъ 462.
 насыпь 106.
 небесное тѣло 722.
 невоздѣланная земля 13.
 непогода 684.
 неподвижная звѣзда 181.
 непуническія породы 241.
 нива 42.
 нижнее теченіе 681.
 низкія горы 679.
 низменная равнина 665.
 низменность 184. 665.
 " 467.
 новина 464.
 новолуніе 465.
 нось 377.
 ночь 448.
 нулевой меридіанъ 476.

О.

оазисъ 477.
 облако 753.
 область 216.
 обломокъ скалы 166.
 обрабатываемое поле 97.
 образованіе 201.
 обрывъ 59.
 обсерваторія 480.

Овень 736.
 овощь 235.
 оврагъ 72, 562.
 огнедышащая гора 700.
 огородъ 237.
 огороженный выгонъ 354.
 озеро 84, 376, 580.
 „ концевое 446.
 озимый хлѣбъ 747.
 океанъ 484.
 округъ 79.
 омутъ 666.
 опушка лѣса 554.
 орбита 505.
 орбита земли 133.
 Орель 14.
 Оріонъ 485.
 орографическая карта 64, 488.
 осадки (въ жидкостяхъ) 578.
 осадокъ 466.
 осадочная формація 579.
 осадочныя породы 241.
 освѣщенный солнцемъ 608.
 осень 288.
 основаніе горы 74.
 островокъ 306.
 „ въ болотѣ 440.
 островъ 317.
 осыпь 124.
 ось земли 132.
 осѣдлый 26.
 отдѣльная гора 324.
 отливъ 119.
 отмель, длинная песчаная 461.
 отрогъ 457.

II.

паденіе рѣки 195.
 палеозойская формація 520.
 палисадникъ 492.
 параллельный кругъ 94.
 паренина 90.
 паркъ 494.
 паръ 89.
 „ 107.
 „ 117.
 пассать 496.
 пастбище 693.
 пахотная земля 13.
 пашня 11.
 первичная формація 520.
 первобытный лѣсъ 687.
 „ обитатель 685.
 первозданныя горы 686.
 перегной 312.

перекрестокъ 361.
 перелогъ 103.
 перемежающийся ключъ 313.
 перешеекъ 371.
 перистая облака 160.
 Персей 498.
 песокъ 551.
 песчаная пустыня 553.
 пещера 304.
 пикъ 610.
 планета 504.
 планетная система 506.
 плантація 25.
 планъ 503.
 Плеяды 511.
 плитнякъ 186.
 плодовое дерево 482.
 плодовый садъ 483.
 плоды 481.
 плоская возвышенность 297.
 плоскогоріе 297.
 плоскошаріе 507.
 плотина 108.
 плутоническія породы 512.
 побочная луна 458.
 побочное солнце 460.
 поверхность воды 710.
 „ земли 478.
 „ земного шара 142.
 „ моря 409.
 поворотъ рѣки 193.
 „ солнца 606.
 погода 733, 752.
 подводный камень 347.
 подземной ударъ 145.
 подошва горы 61, 74.
 подпочва 680.
 подтропическій поясъ 643.
 подъарктический поясъ 642.
 поемный лугъ 49.
 покатошь 8.
 покось 292.
 полдень 423.
 поле 161.
 политическая географія 614.
 полноводіе 300.
 полнолуніе 695.
 полночь 427.
 положеніе (мѣстности) 367.
 полоса 163.
 полуденная линия 424.
 полукругъ 277.
 полуостровъ 276.
 полушаріе 278.
 „ восточное, западное,
 сѣверное, южное 287.

полынья 756.
 полюсь 513.
 Полярная звѣзда 516.
 полярная страна 515.
 полярный кругъ 514.
 „ поясь 517.
 пониженіе 588.
 поперечная долина 526.
 пороги 635.
 порывъ вѣтра 744.
 послѣпотопный слой 18.
 почва 136.
 почтовая станція 518.
 поясь земли 138. 148.
 „ жаркій или тропическій,
 умѣренный, холодный 761.
 Поясь Оріона 486.
 предгоріе 696.
 предмѣстье 699.
 прибой волнъ 91.
 прибрежная рѣка 366.
 пригорокъ 21.
 приливъ 200.
 природа 452.
 пристань 20.
 притокъ 456.
 провинція 522.
 продольная долина 382.
 продуктъ 521.
 произведеніе 521.
 проливной дождь 510.
 „ „ 532.
 проливъ 407. 631.
 промысль 248.
 промышленность 316.
 пропасть 73. 563.
 пространство земли 34.
 проточное озеро 198.
 проходъ 495.
 прудъ 659.
 прѣсная вода 652.
 приности 252.
 пустошь 285.
 пустыня 757.
 путь планеты 505.
 „ солнца 597.
 пучина 639.
 пчеловодство 80.
 Р.
 равнина 120.
 равноденствіе 32.
 „ весеннее, осеннее 32.
 развалины 548.
 раздвоеніе рѣки 81.

разновидность 688.
 разсвѣтъ 442.
 Ракъ 359.
 раса 527.
 растение 500.
 резиденція 540.
 рейдъ 542.
 рельефная карта 538.
 республика 539.
 рифъ 543.
 ровъ 262.
 родникъ 525.
 роса 658.
 роща 233.
 „ 275.
 руда 155.
 рукавъ рѣки 191.
 русло „ 192.
 ручеекъ 48.
 ручей 45.
 рыбоводство 180.
 рыболовство 179.
 Рыбы 178.
 рѣка 190.
 „ большая 633.
 рѣчная система 199.
 рѣчной островъ 47.

С.

садоводство 214.
 садъ 213.
 свайная постройка 499.
 сводъ небесный 176.
 свѣтъ 718.
 свѣченіе морское 411.
 сила притяженія 29.
 Сириусъ 589.
 скала 164.
 скалистые горы 167.
 скать горы 232.
 склонъ „ 7. 57.
 Скорпіонъ 590.
 скотоводство 694.
 слоистое облако 558.
 слой атмосферы 396.
 смерчъ 711.
 „ песчаный 741.
 снѣговая линия 568.
 „ полоса 571.
 снѣгъ 565.
 снѣжинка 566.
 снѣжный обвалъ 572.
 созвѣздіе 624.
 солнечная система 607.

солнечное пятно 600.
 „ тѣло 601.
 солнечный дискъ 602.
 „ лучъ 604.
 солнце 596.
 солнцестояніе 591.
 „ лѣтнее, зимнее 591.
 соляное озеро 550.
 соляной ключъ 549.
 сплошныя вулканическія горныя
 породы 403.
 спутникъ 459, 670.
 среднее теченіе 426.
 среднія горы 425.
 Старый Свѣтъ 19.
 статистика 615.
 степь 622.
 стокъ озера 5.
 столица 282.
 столовая гора 653.
 страна свѣта 293.
 Стрѣлецъ 574.
 сугробъ 573.
 сумерки 2.
 Суша 370.
 сыпучій песокъ 189.
 сѣверное сіяніе 470.
 сѣверный полюсъ 474.
 сѣверо-востокъ 473.
 „ -западъ 475.
 „ -сѣверовостокъ 471.
 „ -сѣверозападъ 472.
 сѣверъ 469.
 сѣдловина 123.
 сѣнокосъ, поросшій кустарни-
 комъ 104.

Т.

Телецъ 628.
 температура 660.
 теплота 707.
 термометръ 664.
 террасы 640.
 теченіе 638.
 „ воздуха 398.
 „ рѣки 384.
 „ „ верхнее, среднее,
 нижнее 384.
 тина 560.
 топкая мѣстность 436.
 топь 438.
 торфъ 669.
 точка солнцестоянія 727.
 третичная формація 662.
 трещина 129.

тропа 211.
 тропикъ 673. 726.
 „ Козерога, Рака 726.
 тропическій поясъ 761.
 трясина 435.
 туманное пятно 454.
 туманъ 453.
 тундра 675.
 туннель 676.
 туча грозовая, громовая 251.
 тѣснаина 131.
 „ 170.

У.

указатель странъ свѣта 742.
 укрѣпленный замокъ 102.
 ураганъ 487.
 урожай 151.
 уступъ горы 9.
 устье рѣки 197. 445.
 утесъ 165.
 „ 172.
 утренняя заря 443.
 „ звѣзда 444.
 утро 441.
 ущелье 305. 348.
 уѣздъ 360.

Ф.

фабрика 156.
 фавна 159.
 фарватеръ 157.
 фата-моргана 158.
 фирнь 177.
 фіордъ 182.
 флещовая формація 188.
 флора 187.
 флюгеръ 740.
 фонтанъ 611.
 форма земли 243.
 формація 201.
 фруктовое дерево 482.
 фруктовый садъ 483.
 фрукты 481.
 фульгурить 86.

Х.

хвойное дерево 449.
 хвойный лѣсъ 450.
 холмистый 310.
 холмъ 308.
 холодокъ 537.
 холодъ 332.
 хребетъ, главный 280.

II.

цѣлебный источникъ 286.
цѣпь каменныхъ горъ 168.
„ острововъ 319.
„ скалъ 168.
„ холмовъ 311.

Ч.

часть свѣта 146. 725.
чаща 112.
черноземъ 312.
чернолѣсье 383.
четверичная формація 523.

III.

шарообразный видъ 362.
широта 93.
„ географическая 92.
„ сѣверная, южная 92.
шкеры 556.
шлюзь 561.

Arvustaja:

3.

экваторіальное теченіе 31
 экваторіальный поясъ 31.
 экваторъ 30.
 эклиптика 130.
 эрратическій валунъ 152.

10.

юго-востокъ 645.
 „ -западъ 649.
 „ -юговостокъ 647.
 „ -югозападъ 648.
 югъ 644.
 южный полюсъ 646.

Я.

яма 268.
яровой хлѣбъ 593.
Ясли 519.

